

Till
Kommunstyrelsen
Bräcke kommun

Datum
2026-10-09

Initiativärende

Kommunal samverkan för flera lokala elnätanslutningar i Jämtland

Bräcke kommun ska ta ledartröjan och samla de kommuner i Jämtlands län som påverkas av de nya ledningsstråken i ett gemensamt samarbetsforum. Syftet är att de kommuner som berörs av markintrång, ledningsgator och förändrad markanvändning också ska ges möjlighet till lokal elnätanslutning, företagsetableringar och utveckling.

Förslag till beslut

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar:

- 1. att** inrätta en tvärpolitisk arbetsgrupp med representation från samtliga partier i kommunstyrelsen för att samla och driva Bräcke kommuns arbete för lokala elnätanslutningar och uttagsmöjligheter i samband med den planerade stamnätsutbyggnaden. Arbetsgruppen ges mandat att besluta om sina arbetsformer, utse sammankallande och prioritera arbetet inom ramen för uppdraget.
- 2. att** uppdra till kommundirektören att utse tjänstepersonsstöd till arbetsgruppen och samordna arbetet med kommunens näringslivs- och samhällsplanering.
- 3. att** arbetsgruppen inledningsvis samlar Bräcke kommuns behov och ståndpunkter och därefter, med stöd av berörda tjänstepersoner, tar kontakt med andra intresserade kommuner för att etablera ett samarbetsforum i Jämtlands län, med särskilt fokus på Bräcke, Berg och Härjedalen samt andra kommuner som berörs eller kan komma att beröras av de nya ledningsstråken.
- 4. att** forumet ska främja både gemensamt politiskt agerande och löpande kontakter mellan kommunernas tjänstepersoner för att samordna etableringsbehov, kunskapsunderlag och dialog med nätägarna.
- 5. att** söka stöd och samverkan med lokala och regionala kraftproducenter samt bjuda in berörda nätägare, Svenska kraftnät, Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen Jämtlands län till dialog.
- 6. att** arbetet ska inriktas på att få lokala anslutningsmöjligheter, stationslösningar och nödvändiga förstärkningar av region- och lokalnäten prövade och förberedda i samband med de stora nätinvesteringarna samt belysa potentialen att tillvarata annars utebliven elproduktion och nyttorna av nya lokala etableringar, inklusive förbättrade förutsättningar för elproduktion och starkare lokal förankring.
- 7. att** arbetsgruppen tillsammans med kommundirektören återrapporterar genomförda kontakter, förslag till arbetsplan och eventuella resursbehov till kommunstyrelsen inom tre månader från beslutet.

Bakgrund och motiv

Nya och förstärkta kraftledningar planeras genom Jämtlands län. För Bräcke, Berg, Härjedalen och andra berörda kommuner innebär detta påverkan på landskap, markanvändning och förutsättningar för annan utveckling. Kommunerna behöver därför samlas kring kravet att ledningsutbyggnaden också ska ge konkreta möjligheter till lokal anslutning och nya verksamheter.

En kraftledning genom kommunen innebär inte automatiskt att en ny industri kan få den elnätanslutning den behöver. Det krävs rätt stationer, transformering, anslutningar till region- och lokalnät samt tillgänglig uttagskapacitet. Utgångspunkten för detta initiativ är att även kommuner som främst berörs av överföringen ska ges

möjlighet att utvecklas genom nätutbyggnaden. Stor egen elproduktion ska inte vara en förutsättning för att dessa kommuners anslutningsbehov provas.

Energi och ekonomiska möjligheter som inte tas till vara

En summering av SCB:s preliminära månadsstatistik visar att SE2 under 2025 producerade omkring 55,6 TWh el och använde omkring 16,8 TWh inklusive nätförluster. Årsöverskottet var därmed cirka 38,8 TWh. Dessa siffror visar områdets stora produktionsöverskott, men är inte ett mått på förlorad energi. [1]

Det finns samtidigt underlag som visar att möjlig elproduktion inte alltid tas till vara. Ett examensarbete från 2026 uppskattar den uteblivna vindkraftsproduktionen i SE2 under 2025 till cirka 1,9 TWh, motsvarande 1,9 miljarder kWh. Det är en modellberäkning av marknadsrelaterad produktionsbegränsning, inte officiell statistik eller en beräkning av enbart nätorsakade förluster. [2]

Energiforsk redovisar också modellberäknat vattenkraftsspill för historiska referensår. För Indalsälven och Ljungan uppgår det till sammanlagt cirka 180 GWh per år. För de fem studerade älvsystemen Umeälven, Ångermanälven, Indalsälven, Ljungan och Ljusnan är summan omkring 0,9 TWh per år. Beräkningarna bygger på historiska förhållanden 2001–2019 och anläggningarnas egenskaper motsvarande 2022. De visar en storleksordning för spill, inte hur mycket som orsakades av dagens flaskhalsar. [3]

Underlagen avser olika perioder och metoder och ska inte summeras till en gemensam årsförlust. Tillsammans visar de ändå att frågan om att bättre ta till vara befintliga produktionsresurser är relevant. Energiföretagen beskriver dessutom att begränsad överföringskapacitet under 2025 ledde till att kraft låstes in i norra Sverige och till spill i både vind- och vattenkraft. [4]

Lokal elanvändning kan bidra till ett bättre elsystem

Svenska kraftnät bedömer i sitt regionala underlag att det stora produktionsöverskottet i Jämtland och Västernorrland gör ytterligare elanvändning systemtekniskt fördelaktig. Myndigheten framhåller samtidigt konkurrensen om nätkapaciteten och betydelsen av tidig planering och flexibilitet. [5]

Det talar för att lokal industri, förädling och annan elintensiv verksamhet bör vara en aktiv del av nätplaneringen. Flexibla verksamheter kan i vissa lägen öka sin användning när tillgången på el är stor och därmed bidra till att minska produktionsbegränsningar. Den konkreta nyttan behöver utredas för respektive anslutningspunkt.

Bättre förutsättningar och starkare lokala incitament för elproduktion

Fler lokala nätanslutningar kan förbättra förutsättningarna för befintlig och framtida förnybar elproduktion. När nya verksamheter kan etableras och använda el inom området kan efterfrågan öka och produktionsbegränsningar minska. Det kan bidra till bättre lönsamhet för exempelvis vindkraftsanläggningar med ekonomiska svårigheter och göra nya produktionsetableringar mer ekonomiskt motiverade. Effekten beror bland annat på verksamheternas flexibilitet, nätförhållanden, elpris och anläggningarnas kostnader.

Möjligheten att använda elen lokalt kan också stärka kommunernas och invånarnas incitament att stödja fortsatt utbyggnad. När påverkan på landskap och närmiljö är tydlig, men nyttan för ortens utveckling begränsad, riskerar ersättningar till kommuner och föreningar att uppfattas som kompensation för intrånget snarare än som en grund för långsiktig utveckling. Sådana ersättningar kan vara värdefulla, men är i sig otillräckliga för att skapa de etableringsmöjligheter som kommunerna behöver.

Lokala anslutningar som möjliggör företagsetableringar, arbetstillfällen och ett stärkt skatteunderlag ger ett tydligare argument för nya investeringar i elproduktion. Därmed kan både den ekonomiska motivationen för nya produktionsplatser och den lokala viljan att medverka till utbyggnaden stärkas. Denna möjlighet behöver ingå i planeringen, tillsammans med miljöhänsyn, lokal förankring och kommunernas prövning av varje etablering.

Ekonomisk utveckling och möjliga skatteintäkter

När mer av denna energi kan användas i nya lokala verksamheter kan värden skapas genom produktion, investeringar, arbetstillfällen och skatteintäkter. Ytterligare skattepliktig elanvändning kan också ge staten energiskatteintäkter. Skatten är knuten till elanvändningen, inte enbart till produktionen, och intäkterna beror på verksamhetens skattevillkor. Industriell tillverkning kan exempelvis omfattas av nedsatt skatt. Utebliven produktion ska därför inte likställas med en fastställd skatteförlust. [7]

Ett gemensamt kommunalt uppdrag

Bräcke bör samla kommunerna kring ett tydligt krav: de kommuner som påverkas av de nya ledningsstråken ska också ges möjlighet till lokal elnätsanslutning och utveckling. Kommunernas roll som genomfartsområden måste följas av en aktiv prövning av anslutningspunkter som kan möjliggöra industri, förädling och arbetstillfällen. Vi ska kunna bidra till hela Sveriges elförsörjning och samtidigt få bättre förutsättningar att utveckla vårt eget näringsliv.

Den aktuella projektbeskrivningen för Ismunden–Järpströmmen–Mörsil anger en planerad station vid Ismunden i Bräcke kommun. Svenska kraftnät beskriver att projektet ska möjliggöra framtida produktion och uttag i området. Kommunen behöver därför få klarhet i vilka lokala uttagsmöjligheter stationen kan ge och vilka kompletterande nätåtgärder som behövs. [6]

Forumet bör prioritera en gemensam behovsbild för kommunerna längs de nya ledningsstråken, med konkreta etableringsområden och effektbehov. Arbetet ska omfatta anslutningsmöjligheter, stationsplaceringar, transformering och förstärkningar av regionnäten. Även möjligheten att förbereda stationer för framtida uttag bör prövas, med redovisade kostnader och ansvar.

Bräcke behöver agera gemensamt

Frågan har betydelse långt bortom en enskild mandatperiod. En tvärpolitisk arbetsgrupp ger kontinuitet och en samlad kommunal röst. Gruppen ska stödja arbetet och lämna förslag till kommunstyrelsen. Beslut och ekonomiska åtaganden hanteras i kommunens ordinarie beslutsorganisation.

Arbetsgruppen ska själv besluta om sina arbetsformer, utse sammankallande och prioritera arbetet inom ramen för uppdraget. I ett första steg ska gruppen samla Bräcke kommuns behov och ståndpunkter. Därefter ska den, med stöd av berörda tjänstepersoner, söka kontakt med andra intresserade kommuner och arbeta för ett gemensamt samarbetsforum. Detta ger Bräcke en samlad utgångspunkt och gruppen möjlighet att anpassa det praktiska arbetet efter frågans utveckling.

Samarbete över kommungränserna

Genom utsedda kontaktpersoner och löpande tjänstepersonskontakter kan kommunerna dela underlag, samordna effektbehov och etableringsområden samt följa nätplaneringen tillsammans. Lokala och regionala kraftproducenter är viktiga samarbetspartner. Deras kunskap om produktion, driftförhållanden och produktionsbegränsningar kan stärka underlaget och bidra till att identifiera möjligheter till lokal användning.

Arbetet bör också efterfråga uppdaterade uppgifter om utebliven produktion och vattenkraftsspill samt analyser av hur nya lokala uttag påverkar nätet. Analyser för exempelvis 50, 100 och 200 MW, med olika grad av flexibilitet, kan ge ett användbart underlag utan att kommunen på förhand binder sig till en viss etablering eller investering.

En gemensam kommunal röst ger större tyngd i dialogen med staten och nätägarna. Bräcke kommun bör ta initiativet nu, medan nätets framtida struktur fortfarande planeras.

Bräcke, oktober 2026

Daniel Toresson (M)
Oppositionsråd

Källor och beräkningsunderlag

- [1] SCB, Elproduktion och elanvändning efter elområde. Egen summering av månadsuppgifter för 2025. Preliminär statistik; användningen per elområde är till stor del modellbaserad. statistikdatabasen.scb.se, tabell EIEO.
- [2] Olivia Lundbergh, Estimation of daily wind power potential in Sweden's bidding areas, examensarbete 2026. Tabell 19: 1 876,49 GWh i SE2. Rapport: https://stsprogrammet.se/wp-content/uploads/2026/01/2606_Olivia_Lundbergh.pdf
- [3] Energiforsk, rapport 2023:924, Klimatförändringarnas inverkan på vattenkraftens produktions- och reglerförmåga. Tabell 10, tryckt sida 65. Indalsälven 72 och Ljungan 109 GWh/år; summa för de fem angivna älvarna 893 GWh/år. Rapporten finns på energiforsk.se.
- [4] Energiföretagen Sverige, Elåret 2025: rekordbilligt i norr och dyrare i söder, publicerad 31 december 2025. energiforetagen.se, pressrum.
- [5] Svenska kraftnät, Jämtland och Västernorrland, regional nätutveckling, granskad 19 december 2025. svk.se, Så planerar vi elnätet för framtiden.
- [6] Svenska kraftnät, Ismunden–Järpströmmen–Mörsil, Mer om projektet, granskad 21 september 2026. svk.se.
- [7] Skatteverket, Skatt på el samt Återbetalning av skatt på el och bränsle. skatteverket.se. Uppgifter kontrollerade 9 oktober 2026. Energiskatt och skattelättnader beror på hur elen används.